

(miestas / rajonas, mokykla)

_____ klasės mokinio (-ės)

(vardas ir pavardė)

Pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimo užduoties (raštu) II dalis
Заданне II-й (пісьмовай) часткі праверачнай работы за курс асноўнай школы

GIMTOJI KALBA (BALTARUSIŲ) БЕЛАРУСКАЯ МОВА

Teksto suvokimas ir literatūros žinių taikymas, kalbos žinių taikymas
Разуменне тэксту і прымяненне ведаў па літаратуры і мове

Testas / Тэст

Час – 1 гадзіна

УКАЗАННІ

- Напішыце назву свайго горада / раёна, школы, класа, сваё імя, прозвішча ў адведзеным для гэтага месцы (над табліцай адказаў).
- Пішыце зразумела, разборліва, правільна.
- На пытанні адказвайце каратка і дакладна. Вашы адказы павінны змяшчацца ў прызначаных для іх радках табліцы. Незразумелыя, не на сваім месцы напісаныя адказы ацэньваюцца ў 0 балаў.
- Адказы фармулюйце сваімі словамі, калі пытанне / заданне не патрабуе іншага.

Жадаем поспеху!

VERTINIMAS

Užduotys	Maksimalus taškų skaičius	Surinktų taškų suma		
		1 vertintojas	2 vertintojas	3 vertintojas
1.1–1.2	2,5			
1.3–6	13,5			
7–9	4			
10–13	5			
14–17	15			
Taškų suma	40			
			Įvertinimas	

Vertinimo komisija: _____

(parašas, vardas ir pavardė)

_____
(parašas, vardas ir pavardė)

_____
(parašas, vardas ir pavardė)

Прочитайце тэксты А і Б і выканайце змешчаныя пасля іх заданні.

ТЭКСТ А

У. Караткевіч

ДЗЯЎЧЫНА ПАД ДАЖДЖОМ

Над лесам, над садам дзікім
 Дожджык забалбатаў,
 І ўспыхнулі раптам гваздзікі
 У нетрах абмытых траў.
 Цёплыя кроплі скачуць
 Па залацістай лазе;
 Дожджык – “царэўна плача”,
 Сонца ў кожнай слязе.
 З нізкай цёплай адрыны*,
 Учуйшы ласкавы капёж,
 Ў лёгкай сукенцы дзяўчына
 Выбегла проста пад дождж.
 Кроплі яе цалавалі
 Палка, пяшчотна, да слёз,
 Вусны дзяўчыны хапалі
 Срэбра з ясных нябёс.
 Дожджык зрабіў сваё цуда,
 Ён абляпіў, як мог,
 Плечы, маленькія грудзі,
 Гнуткія лініі ног.
 Бэзам з садоў павявала,
 Вечна хацелася жыць.
 Дзяўчына ад шчасця спявала.
 .....
 Стронцый** быў у дажджы.

1960 г.

* Адрына – халодная будыніна для захоўвання кармоў, сельскагаспадарчага інвентару.

** Стронцый – хімічны элемент II групы перыядычнай сістэмы. Радыеактыўны стронцый можа выклікаць прамянёвую хваробу.

Заданні да тэксту А

1.1. Напішыце, да якога роду літаратуры адносіцца гэты твор.

_____ (0,5 бала)

1.2. Назавіце 4 жанры вызначанага роду літаратуры.

_____
 _____
 _____ (2 балы)

Балы	
1	2
_____	_____
_____	_____

Сума балаў за 1.1–1.2 заданні (макс. 2,5 бала)

1.3. Назавіце 3 асаблівасці гэтага роду літаратуры.

1) _____

2) _____

3) _____

(3 балы)

2. Напішыце, да якога віду лірыкі адносіцца гэты верш.

А Грамадзянская

Б Інтымная

В Філасофская

Г Пейзажная

(0,5 бала)

3. Вызначце настрой першай часткі верша.

_____

_____

(2 балы)

4. Назавіце два мастацкія сродкі (тропы), з дапамогай якіх ствараецца ў вершы малюнак летняга дня, і выпішыце да іх з твора па тры прыклады.

Мастацкі сродак: _____

Прыклады: _____

_____

Мастацкі сродак: _____

Прыклады: _____

_____

(5 балаў)

5. Выпішыце радок верша, які гучыць дысанансам агульнаму настрою твора.

_____

(1 бал)

6. Над чым прымушае задумацца апошні радок верша?

_____

_____

(2 балы)

Балы
1 2

_____

_____

_____

_____

_____

_____

Сума балаў за 1.3–6 заданні (макс. 13,5 бала)

7. У свой час рэзка крытыкаваліся вершы У. Караткевіча “Вадарод” і “Дзяўчына пад дажджом”, у якіх аўтар хоць і адзначаў вялікія магчымасці выкарыстання ядзернай энергіі ў мірных мэтах, аднак, на думку апанентаў, вельмі перабольшваў пагрозу, якую нясе атам. Якія трагічныя падзеі (тэхнагенныя катастрофы) пацвердзілі, што заклапочанасць паэта не была дарэмнай?

_____

_____

(1 бал)

8. З першага сказа выпішыце **два** словазлучэнні і **два** спалучэнні слоў, якія не з’яўляюцца словазлучэннямі.

Словазлучэнні: _____

_____

Спалучэнні слоў: _____

_____

(2 балы)

9. Растлумачце пастаноўку знакаў прыпынку ў сказе:

*Кроплі яе цалавалі
Палка, пяшчотна, да слёз,
Вусны дзяўчыны хапалі
Срэбра з ясных нябёс.*

Коскі пасля слоў *Палка, пяшчотна* – _____

_____

Коска пасля слова *да слёз* – _____

_____

(1 бал)

Сума балаў за 7–9 заданні (макс. 4 балы)		
---	--	--

ТЭКСТ Б

Ён з тых першаадкрывальнікаў, першапраходцаў, якіх усё захапляе сваёй веліччу, незвычайнасцю, якіх усё моцна хвалюе, узбуджае фантазію, абвастрае мастацкі зрок. Гэтае захапленне, непасрэднасць паэтычнага ўражання імкнецца ён перадаць чытачу... Караткевіч даследуе, але ў найбольшай ступені ўзнаўляе, паэтызуе гераічнае мінулае народа, выхоўвае любоў да слаўных нацыянальных традыцый. Адсюль творчая манера, у якой арганічна спалучаецца грунтоўны сацыяльны аналіз, дакладнае ўзнаўленне і паэтызацыя. Стыль вылучаецца моцнай рамантычнай афарбоўкай. Больш таго, рамантычнасць адчуваецца ў выбары незвычайных, часам выключных сітуацый і падзей, у сюжэтабудаванні, увядзенні ў твор элемента “таямнічага”...

Нельга не адзначыць такую грань пісьменніцкага таленту Караткевіча, як яго важкі ўклад ва ўзбагачэнне літаратурнай мовы за кошт шырокага засваення “залатых россыпаў народнай лексікі”, якая некалі актыўна бытвала.

Заслуга Караткевіча ў тым, што ён паказвае: беларускі народ, нягледзячы на шматлікія пакуты і выпрабаванні, трагічныя падзеі ў яго гісторыі, застаўся народам вялікай душы і светлага розуму, не страціў свайго нацыянальнага аблічча.

(Паводле С. Андрэюка)

Заданні да тэксту Б

10. Выпішыце сказ, у якім гаворыцца пра адметныя рысы асобы У. Караткевіча.

_____

_____

(1 бал)

11.1. Што характэрна для стылю У. Караткевіча?

_____

(1 бал)

11.2. У чым праяўляецца гэтая асаблівасць стылю У. Караткевіча? *Адкажыце словамі тэксту.*

_____

_____

(1 бал)

12. Якая роля належыць У. Караткевічу ва ўзбагачэнні слоўнікавага запасу беларускай мовы?

_____

_____

(1 бал)

13. У чым, на думку С. Андрэюка, галоўная вартасць твораў У. Караткевіча? *Адкажыце сваімі словамі ці радкамі з тэксту.*

_____

_____

(1 бал)

Балы

1 2

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

Сума балаў за 10–13 заданні (макс. 5 балаў)

_____

_____

14. Выкарыстоўваючы матэрыял для даведак, запоўніце табліцу, запісваючы назву твора ў калонку з прозвішчам яго аўтара.

У. Караткевіч	Л. Дайнека	В. Іпатава	А. Петрашкевіч

Матэрыял для даведак: *След ваўкалака, Людзі на балоце, Напісанае застаецца, Прадслава, Хто смяецца апошнім, Паром на бурнай рацэ.*

(2 балы)

15. Што аб'ядноўвае творчасць гэтых аўтараў?

_____ (1 бал)

16. Выпішыце з тэксту:

Тры словы, утвораныя шляхам спалучэння асноў:

_____

Тры словы, утвораныя суфіксальным спосабам:

_____ (3 балы)

17. Запоўніце пустыя клеткі ў прапанаванай табліцы:

№	Словазлучэнне	Разрад прыметніка	Сінонім да прыметніка	Антонім да прыметніка
1	садам дзікім			
2	лёгкай сукенцы			
3	літаратурная мова			

(9 балаў)

Сума балаў за 14–17 заданні (макс. 15 балаў)